

УДК 658.5

Теплюк М.А.

ДВНЗ «КНЕУ імені Вадима Гетьмана»

ПРІОРИТЕТНІСТЬ ПРОЦЕСІВ РЕСУРСОЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

У публікації підлягають розгляду теоретико-методичні положення аналізу ефективності ресурсозабезпечення діяльності підприємства. Визначено особливості діяльності підприємства, що пов'язані з використанням ресурсів та їх структурою. Зазначено, що використання ресурсного портфеля, виступає резервом підвищення ефективності функціонування підприємства. Досліджено особливості проведення систематизації ресурсів з врахуванням їх пріоритетності.

Ключові слова: ресурси, ресурсне забезпечення, ресурсний портфель, стратегічні ресурси.

Терлюк М.

THE PRIORITIES FOR RESOURCING PROCESS ACTIVITIES ON THE ENTERPRISE

In a publication are subject consideration a theoretical analysis of the effectiveness of resource position in the company. The features of the company, which involves the use of various resources and their rational consumption appears reserve to enhance the functioning in the company. Peculiarities of conducting systematization resources taking into account their weights

Keywords: resources, resource support, resource portfolio, strategic resources.

Теплюк М.А.

ПРІОРИТЕТНОСТЬ ПРОЦЕССОВ РЕСУРСОБЕСПЕЧЕНИЯ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ ПРЕДПРИЯТИЯ

В публикации рассмотрены теоретико-методологические положения анализа эффективности ресурсообеспечения деятельности предприятия. Определены особенности деятельности предприятия, связанной с использованием тех или иных видов ресурсов. Указан, что рациональное потребление выступает резервом повышения эффективности функционирования предприятия. Исследованы особенности проведения систематизации ресурсов с учетом их важности.

Ключевые слова: ресурсы, ресурсное обеспечение, ресурсный портфель, стратегические ресурсы.

Постановка проблеми у загальному вигляді і її зв'язок з важливими науковими та практичними завданнями. З огляду на світовий досвід функціонування та розвитку економічних систем, можна зазначити, що найбільших комерційних успіхів досягають компанії, які функціонують на засадах інноваційної діяльності. Успіх підприємства на ринку, досягнення високих темпів розвитку та підвищення рівня конкурентоспроможності продукції значною мірою зумовлюється інтенсифікацією інноваційною діяльністю підприємств. Тому, на сучасному етапі розвитку та глобалізації світової економіки, постає гостре питання визначення пріоритетів у забезпеченні ресурсами діяльності підприємства. Зміни в інтересах стейкхолдерів у інноваційно-ресурсному забезпеченні бізнесу, зумовлюють необхідність удосконалення управління активами підприємства та безпосереднього їх оцінювання. Тому проблеми управління ресурсним забезпеченням діяльності підприємства, стають все більш актуальними для суб'єктів усіх видів економічної діяльності, адже саме накопичення людський та інтелектуальний капіталу обумовлює

конкурентні позиції та переваги. Об'єктивно необхідним в сучасних тенденціях розвитку ринку є аналіз ресурсного портфеля підприємства.

Аналіз останніх досліджень, у яких започатковано вирішення проблеми. Протягом періоду становлення економічної науки, дослідженням проблеми раціонального використання ресурсної бази підприємства займалися, як закордонні так і вітчизняні науковці. Погляди на природу ресурсів та управління ними досліджені у працях: А. Сміта, Д. Рікардо, К. Маркса, А. Маршала, Дж. Кейнса, М. Кондратьєва, але більш глибокий аналіз менеджменту ресурсів, досліджували їх послідовників, а саме: Дж. Акерлоф, Е. Брукінг, Б. Вернерфельт, Р. Грант, Л. Едвінсон, Р. Рамелт, Д. Тіс, О. Кендюхов, О. Кендюхов Д. Колліз, М. Мелоун, С. Монтгомері, О. Бутнік-Сіверський, І. Вовк, Є. Гагурін, С. Ілляшенко, В. Лаврененко, Л. Петренко, І. Рєпіна, Л. Рубан, К.-Е. Свейбі, Т. Стюарт, Є. Смірнов, І. Сотник, В. Тонкаль, Г. А. Чухно, Г. О. Швиданенко, Н. Шевчук та ін.

Зважаючи на широкий спектр досліджуваних напрямів та зазначаючи безсумнівну цінність і значущість одержаних результатів, слід зазначити, що у проведених наукових дослідженнях, формування ресурсного портфеля є пріоритетом в процесах ресурсозабезпечення діяльності підприємства в сучасних умовах господарювання.

Цілі статті. Метою статті є розробка теоретичних положень і методичними рекомендацій щодо формування пріоритетів в процесі ресурсозабезпечення діяльності підприємства.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Світові тенденції глобалізації та динамічні умови розвитку глобальної економіки світу, формують нові погляди на важливість формування структури ресурсів в процесі використання. Інноваційно-інформаційна революція сьогодення, встановлює новий світовий порядок на ринку та докорінно змінює світогляд на складові елементи ресурсного портфеля суб'єктів ринкових відносин. За результатами проведених досліджень, враховуючи віртуалізацію бізнесу та можливість віддаленого доступу, науковці стверджують про наявність тенденції до інтелектуалізації ресурсів підприємства.

Поняття ресурсів увійшло в сучасний менеджмент із ресурсної теорії, яка має за мету пояснити створення, використання і відновлення конкурентних переваг суб'єктів господарювання. Ключові положення ресурсної теорії за Б. Вернерфельтом [10] зводяться до таких аспектів:

✓ Існують системні відмінності в компаніях, що зумовлені відмінностями в ресурсах, якими вони управляють, і які необхідні для реалізації стратегічних намірів і досягання поставлених цілей.

✓ Ресурси нерівномірно розподілені серед компаній, що у свою чергу є причиною виникнення або конкурентних переваг, або уразливості підприємств.

✓ Ресурси, що належать підприємству, відносно постійні. Якщо конкурентна перевага компанії заснована на володінні якими-небудь ресурсом, вона намагається блокувати або уповільнювати розповсюдження даного ресурсу через відповідні бар'єри.

✓ Стратегія ефективної діяльності включає досягнення рівноваги між експлуатацією існуючих ресурсів і розвитком нових.

Успіх діяльності та розвитку підприємств залежить від багатьох факторів, насамперед, від ресурсозабезпечення, наявності сучасних технологій, унікальності

виробництва, конкуренції на ринку, можливості розширення збуту готової продукції та збільшення ринкової частки з урахуванням мінливості зовнішнього середовища.

Ресурсозабезпечення господарської діяльності підприємства, ми трактуємо, як оптимальне задоволення потреби підприємства у ресурсах та дотримання екологічних вимог і соціальної відповідальності бізнесу, з метою досягнення запланованого ефекту. Формування ресурсного забезпечення діяльності підприємства, науковці пропонують розглядати в розрізі трьох блоків (рис.1.1.), а саме: матеріальний, фінансовий та інтелектуальний. Доцільно зазначити, що аналіз ресурсних складових для кожного підприємства буде змінюватись в залежності від специфіки діяльності.

Розглядаючи ресурсні складові під призмою інноваційного розвитку, найбільш важливою є інтелектуальна складова. Перш за все це стосується продуктів інтелектуальної діяльності, нематеріальних активів, які виражаються в формах індивідуального об'єктивованого знання та людського капіталу, що формують сукупність ресурсів інтелектуального характеру.

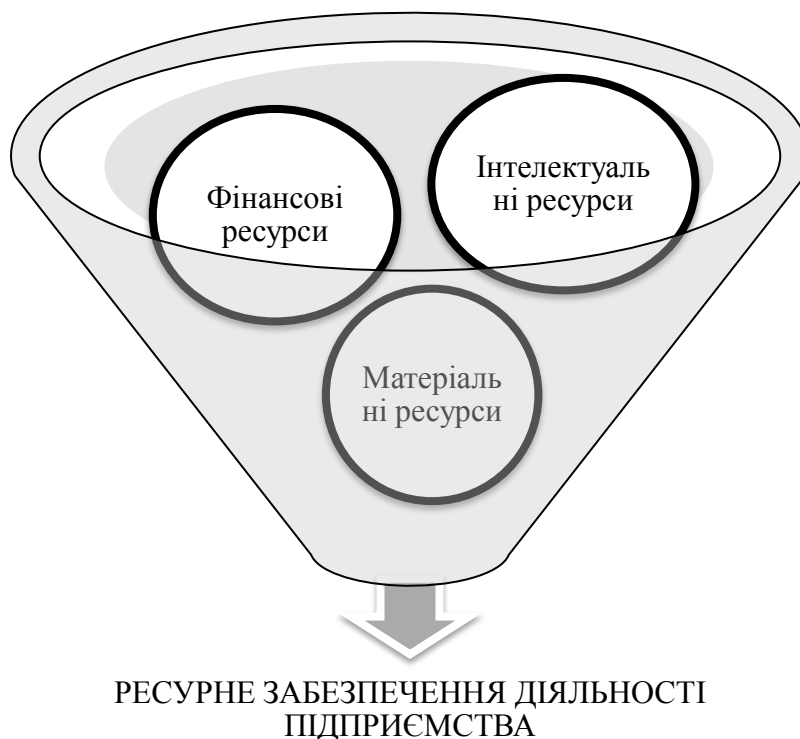

Рис. 1. Схема ресурсного забезпечення діяльності підприємства
[Джерело: розроблено автором]

Досліджуючи етимологію поняття «матеріальні ресурси», економісти виділяють активи підприємства, які уречевлено в об'єктну форму: будівлі, споруди, обладнання, а також різноманітні виробничі та інформаційні засоби. На практиці часто даний вид ресурсів є обмеженим, тому їх забезпечення супроводжуються проблемою дефіциту. За таких умов управління даною складовою в системі ресурсозабезпечення діяльності підприємства, потребує оптимізації структури та величини, оцінювання та аналізу джерел формування.

Зустрічаються різні класифікаційні дефініції «фінансові ресурси». Ми розуміємо під цим поняттям – кошти підприємства, що знаходяться в розпорядженні суб'єкта господарювання в залежності від зовнішніх або внутрішніх джерел формування.

На сучасному етапі розвитку ресурсної теорії, досліджуючи інтелектуальні ресурси, науковці не мають єдиної точки зору, одні акцентують увагу лише на кількісні аспекти їх вираження, інші зосереджуються на дослідженні якісної сторони. Поняття «інтелектуальні ресурси», на нашу думку, можна трактувати, як специфічні знання, унікальний досвід, компетентні можливості та прогресивні інформаційні канали, які сформовані, закріплені за компанією, та використовується для створення цінності, для всіх зацікавлених сторін.

Прийнято розрізняти три основних складових інтелектуального капіталу, а саме:

- ✓ людський капітал (ЛК) – це сукупність знань, навичок, творчих здібностей, досвіду та можливостей працівників відповідати вимогам і стратегічним цілям компанії.
- ✓ структурний капітал (СК) – програмні засоби електронно-обчислюваних машин, програмне забезпечення, бази даних, організаційна структура, патенти, товарні знаки, а також управлінські механізми, які забезпечують продуктивність праці та функціонування компанії.
- ✓ клієнтський капітал (КК) - це зв'язки зі споживачами, партнерами, постачальниками, профспілками, органами влади та іншими контрагентами, які функціонують у зовнішньому середовищі, зокрема: економічному, соціальному та політичному.

Досліджуючи наукові підходи, щодо структуризації інтелектуального капіталу, ми прийшли до висновку, що більшість науковців: К.-Е. Свейбі, Е. Брукінг, О. Кендюхов, Л. Едвінсон, М. Мелоун, Т. Стюарт, Б. Леонт'єв, А. Чухно, вказують на важливість та специфічні особливості людського капіталу, а окремі відзначають, що фундаментальна особливість людського капіталу полягає у тому, що він не може бути власністю компанії [9; 10; 11].

У зв'язку з цим, людський капітал не може віднести до об'єктів власності. власних засобів фірми та не може розглядатися, як одну зі статей активів. Хоча інколи, можуть бути присутні в якості залучених засобів, подібний до боргових зобов'язань і випущених акцій, внаслідок чого не може бути об'єктивно оцінений. ЛК будучи у повному розумінні нематеріальним, невідчутним, невіддільним і невідчужуваним від працівників капіталом, не може бути скопійованим або відтвореним у жодній іншій організації.

Аналізуючи вищезазначене, на нашу думку «людські ресурси» - це нематеріальний, невідчутний фактор виробництва продукції та надання послуг, виступає найбільш динамічною складовою ресурсозабезпечення діяльності підприємства, а рівень інтелектуалізації безпосередньо впливає на результативність, конкурентоспроможність та прибутковість компанії протягом тривалого періоду.

Отже, ресурсне забезпечення організації має динамічне підґрунтя, оскільки залежить від багатьох факторів, на макро, мезо і мікро рівнях (рис.1.2.). Формування ресурсного портфеля та ефективність функціонування визначається роллю ресурсів, які сприяють досягненню довгострокових стратегічних цілей організації та можливістю, в разі необхідності, швидкої заміни. Ресурсний портфель підприємства – це всі активи, можливості, організаційні процеси, інформація, знання тощо, контрольовані фірмою, що дозволяють їй створювати і реалізовувати ефективні стратегії. [8 с. 32].

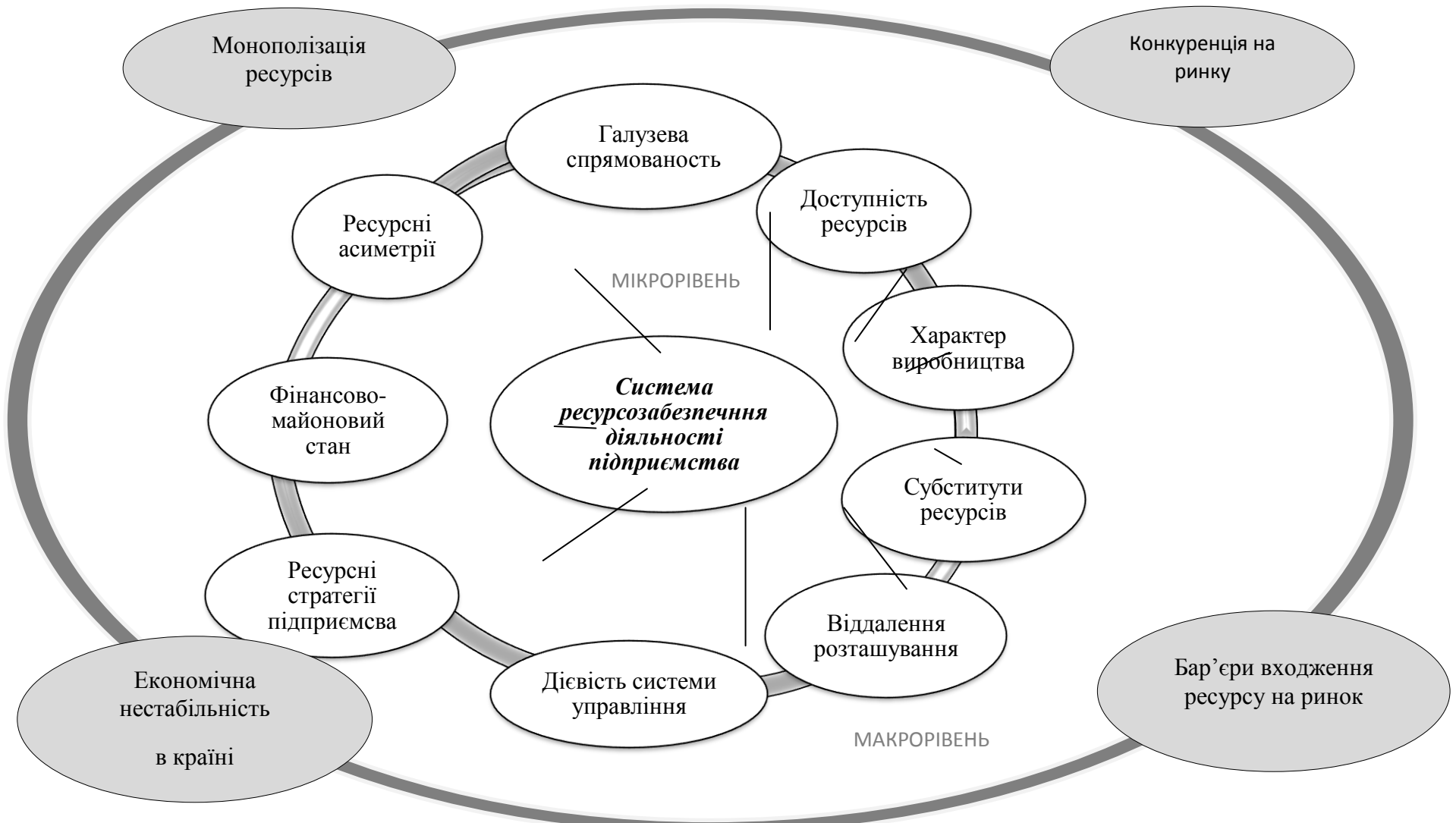

Рис. 2. Багатофакторність впливу на формування системи ресурсозабезпечення діяльності підприємства
[Джерело: розроблено автором]

Найбільш вагомі, на нашу думку, чинники ресурсного забезпечення діяльності підприємства, які можна класифікувати на: нормативно-правові, науково-методичні, інвестиційно-інноваційні, інформаційні, інтелектуальні, матеріально-технічні та фінансові (рис.1.3.).

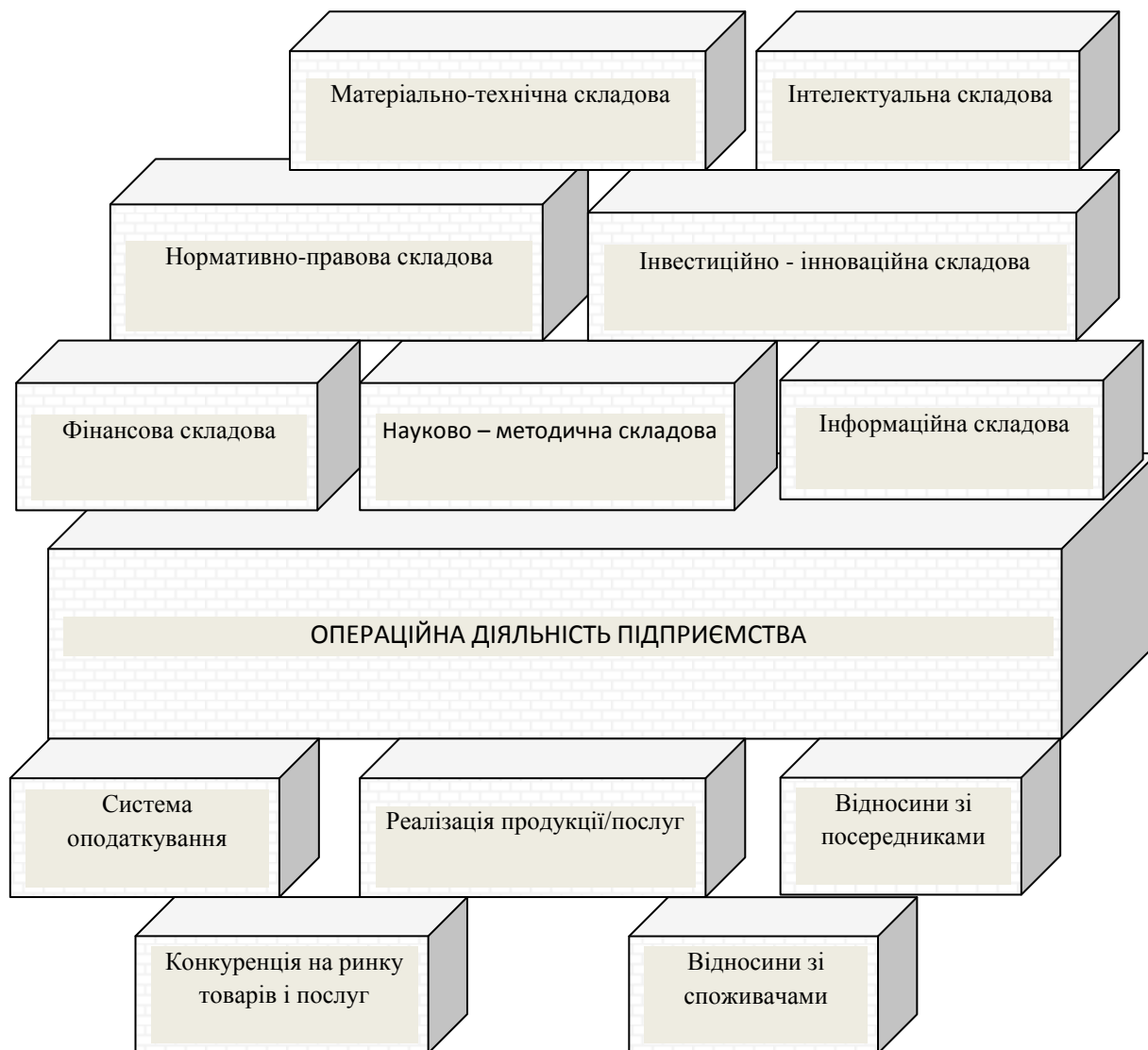

Рис. 3. Складові системи ресурсного забезпечення операційної діяльності підприємства [Джерело: розроблено автором]

1. Нормативно-правова складова РЗ діяльності підприємства представлена всією різноманітністю законодавчих актів, прийнятих державними органами влади, розробленими нормативно-правовими і науково-методичними документами.

2. Матеріально-технічна складова РЗ є невід’ємною частиною здійснення операційної діяльності та її ефективності з мінімальними затратами, необхідною точністю та достовірністю, в установленні строки за допомогою матеріальних ресурсів, будівель, споруд, обладнання, машин, пристроїв, обчислювальної техніки, оргтехніки, тощо.

3. Інформаційна складова РЗ діяльності підприємства – це сукупність даних зовнішнього та внутрішнього середовища, які використовуються для планування та

прогнозування майбутніх тенденцій розвитку підприємства, уникнення помилкових дій, реалізації стратегічно важливих рішень тощо.

4. Науково-методична складова РЗ є сукупністю документів організаційно-методичного, нормативно-технічного й техніко-економічного характеру, які визначають норми, правила, вимоги, характеристики та інші дані, що використовують для вирішення завдань організації праці на виробничому підприємстві.

5. Інвестиційно-інноваційне РЗ, як складова ресурсного забезпечення діяльності підприємства є рушійною силою економічного розвитку господарства, в основу якого закладено раціонального використання потенціалу, відтворення місцевих ресурсів та охорони природного середовища; розв'язання міжгалузевих науково-технічних та управлінсько-організаційних проблем; підвищення технологічного та інформаційного рівня всіх сфер господарської діяльності.

Висновок. Реалії сьогодення свідчать про те, що ресурсний забезпечення підприємства слід розглядати, з одного боку, як раціональну взаємодію всіх ресурсів підприємства, а з іншого – як економічну основу функціонування підприємства, що характеризується системою показників, які відображають не тільки наявні ресурси, але і резерви, які можуть бути використані за визначених умов. Тому, в жорстких умовах конкурентної боротьби необхідно увагу зосереджувати на оцінюванні кожного ресурсу. Для цього необхідно уточнити, якими ресурсами для створення цінності компанія вже володіє і до яких вона може мати доступ.

Список використаних джерел:

1. Adams K. Externalisation vs specialisation: what is happening to personnel? Human Resource Management Journal, 14, pp. 40–54, 1991.
2. Wernerfelt B. "A Resource-Based View of the Firm", Strategic Management Journal, 5, 1984, pp. 171-184.
3. Bartlett C. A., Ghoshal S. Transnational Management Text: Cases and readings on cross-boarder Management, Harvard Business School Press, Boston, MA, 2000.
4. Edvinsson L. and Malone, M. S. Intellectual Capital: Realizing your Company's Tme Value by Finding Its Hidden Brainpower. – N. Y.: Harper Business, 1997.
5. Sveiby K.-E. MeasuringIntangibles and Intellectual Capital – An Emerging First Standard All rights reserved [Електронний ре- сурс]. – Режим доступу: <http://www.sveiby.com>.
6. Stewart T. A. Intellectual Capital. The New Wealth of Organizations. – New York: Currency Doubleday, 2007. – p. 67.
7. Швиданенко Г.О. Економіка підприємства: теорія і практика : зб. матеріалів V Міжнар. наук.-практ. конф., 10 жовт. 2014 р., Київ / ред.: Г. О. Швиданенко, О. С. Федонін, О. І. Олексюк; ДВНЗ "Київ. нац. екон. ун-т ім. В. Гетьмана". - Київ : КНЕУ, 2014. - 377 с. - укр. - рус. - англ.
8. Швиданенко Г.О. Управління ресурсами підприємства : колектив. монографія / Г. О. Швиданенко, О. Б. Бутнік-Сіверський, В. П. Кукоба, О. І. Олексюк, І. А. Павленко; ред.: Г. О. Швиданенко; ДВНЗ "Київ. нац. екон. ун-т ім. В. Гетьмана". - Київ : КНЕУ, 2014. - 418 с. - укр.
9. Федонін О. С. Новітні тенденції розвитку управління підприємствами : монографія / О. С. Федонін, Г. О. Швиданенко, В. В. Лаврененко, І. А. Павленко, О. І. Олексюк; ДВНЗ "Київ. нац. екон. ун-т ім. В. Гетьмана". - К. : КНЕУ, 2011. - 257 с. - Бібліогр.: с. 247-257 - укр.
10. Чухно А. А. Інституціонально-інформаційна економіка [Текст] : підруч. / [А. А. Чухно, П. М. Леоненко, П. І. Юхименко] ; за ред. акад. НАН України А. А. Чухно. – К. : Знання, 2010. – 687 с.
11. Чухно А. Інтелектуальний капітал: сутність форми і закономірності розвитку / А. Чухно // Економіка України - 2002. - №11. - С. 48-54.
12. Швиданенко Г. О., Шевчук Н. В. Управління капіталом підприємства: Навч. посіб. – К.: КНЕУ, 2007. – 440 с.
13. Козырев А. Экономика интеллектуального капитала [Текст] / А. Козырев; Научные доклады № 7(R)–2006. – СПб.: НИИ менеджмента СПбГУ, 2006.
14. Удовиченко О.М. Понятие, классификация, измерение и оценка нематериальных активов (объектов) компании: подходы к проблеме [Текст] / О.М. Удовиченко. – Научные доклады № 13(R) – 2007. СПб.: НИИ менеджмента СПбГУ, 2007.
15. Марченко Л. Проблемы определения, использования и оценки интеллектуального капитала предприятиями республики Беларусь [Текст] / Л. Марченко, Л. Федосенко // Науковий вісник ЧДДЕУ. – 2009. – №1(2).

Рецензент д.е.н., професор Швиданенко Г.О.